

3. oktober 2025

Følgebrev til omlægningsplanen for Lokal Trepert Horsens Fjord

Kære byråd

Den Lokale Trepert for Horsens Fjord fremlægger hermed en samlet omlægningsplan for hovedvandoplandet Horsens Fjord, med en indstilling om at byrådet principvedtager omlægningsplanen. Planen dækker Horsens Fjord, Norsminde Fjord samt dele af kysten ud for Odder, Hedensted og Horsens Kommuner.

Planen indeholder skitser til projekter, som kan reducere mængden af kvælstof til vores vandmiljø, mindske CO₂ samt bidrage til mere natur. Alle skitseprojekter er frivillige for lodsejerne at gennemføre. Planen gælder for

Planen er resultatet af et godt samarbejde mellem Landbrug & Fødevarer, Danmarks Naturfredningsforening, Naturstyrelsen og hovedvandoplandets kommuner.

Treparten godkendte omlægningsplanen på et møde d. 3. oktober, og omlægningsplanen er efterfølgende verificeret af Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø.

Treparten vil i de kommende år følge processen med at få projekterne til at blive til virkelighed. Omlægningsplanen er dynamisk og vil løbende blive opdateret i det omfang, det er nødvendigt.

Formålet med dette følgebrev er at give et indblik i arbejdet med omlægningsplanen og de kriterier, der er anvendt til udpegning af projekter, samt omfang og typer af projekter.

Med venlig hilsen

Den Lokale Trepert for Horsens Fjord

Rikke Østergaard Christensen, Horsens Kommune

Bjarke Butt Eriksen, Horsens Kommune

Steen Christensen, Hedensted Kommune

Marc Reseke, Hedensted Kommune

Kresten Bjerre, Odder Kommune

Lene Andersen, Odder Kommune

Eva Borchorst Mejnertz, Aarhus Kommune

Lene Vinther Larsen, Aarhus Kommune

Claus Leick, Skanderborg Kommune

Hans Brok-Brandt, Skanderborg Kommune

Henry Lind, Danmarks Naturfredningsforening

Anni Jakobsen, Danmarks Naturfredningsforening

Niels Olesen, Østjysk Landboforening

Claus Fenger, Landboforeningen Odder-Skanderborg

Søren Hald, Naturstyrelsen

Arbejdet med omlægningsplanen for Lokal Trepert Horsens Fjord 2025

I det følgende notat beskrives de vigtigste elementer i trepartens arbejde med omlægningsplanen.

Notatet indeholder følgende afsnit

1. Hvordan har treparten arbejdet?
2. Hvordan er omlægningsplanen bygget op?
3. Hvilke mål skal omlægningsplanen opfylde?
4. Hvordan er arealerne udvalgt?
5. Hvilke projekter indgår i omlægningsplanen?
6. Hvordan er lodsejerne blevet inddraget?
7. Hvordan indgår natur i omlægningsplanen?
8. Hvordan indgår spildevand i omlægningsplanen?
9. Hvad er næste skridt?

1. Hvordan har treparten arbejdet?

Hver kommune har stillet med én politisk og én administrativ repræsentant i treparten. Derudover består treparten af repræsentanter for Landbrug & Fødevarer, Danmarks Naturfredningsforening og Naturstyrelsen. Vejle Kommune har valgt passivt medlemskab grundet det lille areal i hovedvandoplandet til Horsens Fjord. Vejle Kommune er løbende informeret om arbejdet.

Den lokale trepart har afholdt månedlige møder, med stor deltagelse og engagement. Samarbejdet har været præget af en stor vilje til at finde fælles løsninger.

Arbejdet i treparten har været understøttet af en teknikergruppe bestående af fagmedarbejdere fra hver kommune, en udtagningskonsulent fra SEGES, en konsulent fra Landbrug & Fødevarer, frivillige fra Danmarks Naturfredningsforening samt en konsulent fra Naturstyrelsen. Et sekretariat i Horsens Kommune har bistået med udarbejdelse af dagsordener, koordinering, løbende fremdrift mv.

Ét af kystvandene i Hovedvandoplandet Horsens Fjord – "Aarhus Bugt Syd, Samsø og Nordlige Bælthav" - er delt med to andre treparter: Aarhus Bugt og Odense Fjord. Derfor har der været løbende koordinering mellem sekretariaterne til de tre treparter.

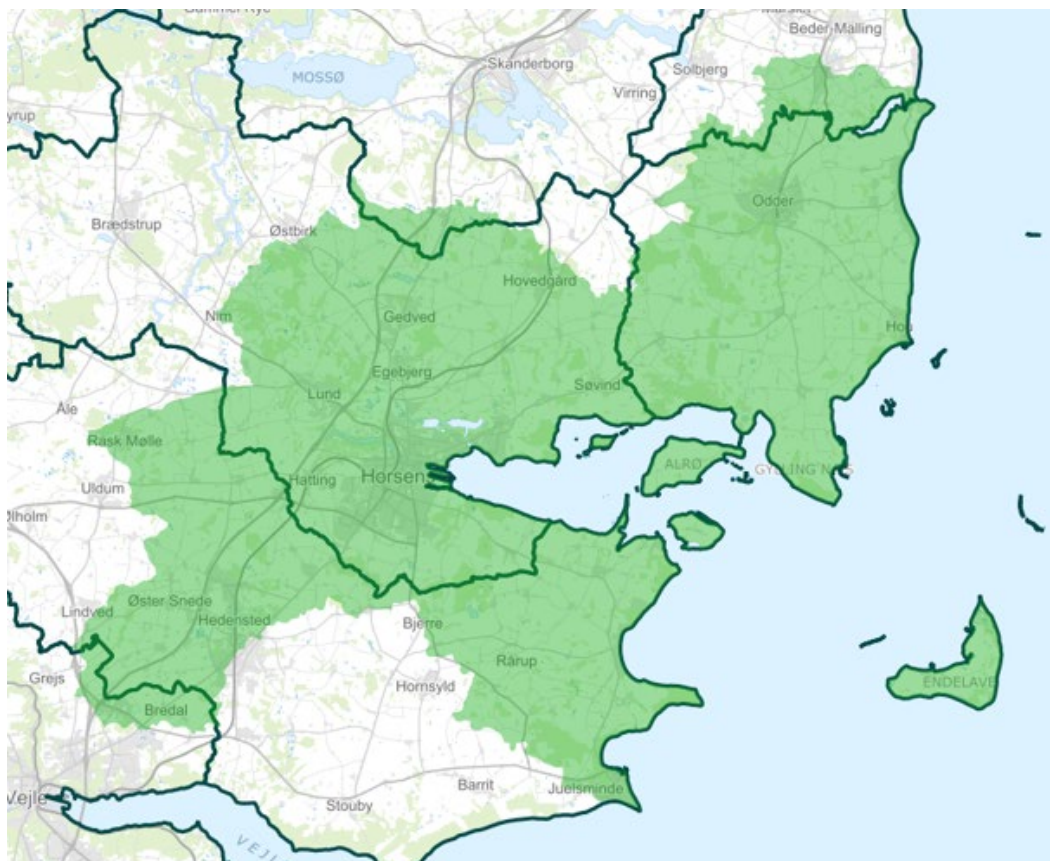
På trepartens hjemmeside er der mulighed for at læse mere om arbejdet, bl.a. via referater fra møderne, kommissorium, forretningsorden mv. Hjemmesiden findes her: [**horsens.dk/trepart**](https://horsens.dk/trepart)

2. Hvordan er omlægningsplanen bygget op?

Omlægningsplanen dækker Horsens Fjord, Norsminde Fjord samt dele af kysten ud for Odder, Hedensted og Horsens Kommuner samt Endelave.

Seks kommuner har arealer i hovedvandoplandet. De tre kommuner med langt størstedelen af arealet er Horsens, Hedensted og Odder Kommuner. Tre kommuner har kun mindre arealer: Aarhus, Skanderborg og Vejle Kommuner.

Figur 1. Hovedvandoplandet for Lokal Trepert for Horsens Fjord (grøn farve)

Omlægningsplanen er udarbejdet med IT-værktøjet MARS (udviklet af staten) og rummer projekter på forskellige stadier - fra skitseprojekter på idéniveau, til projekter der allerede har fået tilsagn om økonomisk støtte.

Når et skitseprojekt fremgår af omlægningsplanen, er det ikke bindende for hverken lodsejere eller kommune. Snarere skal det forstås som et potentielt projekt, der skal undersøges nærmere i tæt dialog med de enkelte lodsejere. En lodsejer er således ikke forpligtet til at gå med i et projekt eller til selv at gennemføre arealomlægningen.

Omlægningsplanen er dynamisk og vil løbende blive opdateret, når vi bliver klogere på projekternes effekter, lodsejernes muligheder og ønsker mv. Planen skal derfor ikke i offentlig høring på samme måde som en lokalplan. Ligeledes skal der ikke foretages en miljøvurdering af selve planen.

3. Hvilke mål skal omlægningsplanen opfylde?

Med de nationale aftaler om Grøn Trepert er der enighed om, at alle omlægningsplanerne i Danmark samlet set skal bidrage til at:

- reducere kvælstofudledningen med 13.800 ton
- udtage 140.000 hektar kulstofrige lavbundsjord (inkl. randarealer) for at reducere CO₂-udledningen
- etablere 250.000 hektar ny skov, heraf 100.000 hektar urørt skov frem mod 2045
- skabe mere og sammenhængende natur samt styrke biodiversiteten, med henblik på at 20 % af Danmarks landareal bliver beskyttet natur.

I 2025 skal hver omlægningsplan leve op til konkret fastsatte mål for reduktion af kvælstof. Omlægningsplanen skal også bidrage til det nationale mål om udtagning af lavbundsjord. Omlægningsplanerne skal ikke i 2025 leve op til konkrete mål for natur og skovrejsning.

Målene for kvælstof i hovedvandoplandet for Horsens Fjord er følgende:

Tabel 1. Indsatsbehov i Hovedvandoplandet Horsens Fjord, fordelt på de enkelte kystvande

Kystvand	Indsatsbehov (Ton N. pr. år)
Horsens Indre Fjord	212
Horsens Ydre Fjord	4,5
Norsminde Fjord	13,3
Århus Bugt syd, Samsø og Nordlige Bælthav (Indsatsbehovet deles mellem tre lokale treparter)	42

4. Hvordan er arealerne udvalgt?

Den lokale trepart for Horsens Fjord har udarbejdet nogle kriterier for, hvordan der udpeges arealer i omlægningsplanen. Ønsket har været, at indsatsen er effektiv, og at arealerne udnyttes til flere formål. Treperten har generelt haft fokus på at arbejde ud fra den tilgængelige viden og de tilgængelige data i bl.a. MARS.

Treperten har udarbejdet et sæt af **principper** for udpegningen af arealer:

- **Størst effekt først:** Fokus på arealer, der har størst effekt på at reducere kvælstof og at mindske CO₂-udledningen. Konkret betyder det, at projekter på lavbundsjord og i ådale prioriteres først.
- **Store sammenhængende naturområder:** Det kan bl.a. være ved at udbrede eller forbinde eksisterende natur.
- **Synergieffekter:** Projekterne giver synergieffekter, bl.a. i forhold til natur og biodiversitet, drikkevand, klimatilpasning mv.
- **Samtænkning med kommunal planlægning:** Omlægningsplanen samtænkes med den øvrige kommunale planlægning med ønsket om multifunktionel udnyttelse af den samme jord.

Ud fra ovenstående principper har treparten besluttet, at arbejdet med omlægningsplanen foregår i **to etaper**, med følgende prioritering af virkemidler:

- **1. prioritet. Projekter i og langs ådale:** De projekter, der generelt har størst effekt på hhv. CO₂ og kvælstof, er lavbundsprojekter og kvælstofvådområder. Begge projekttyper er karakteriseret ved, at de kun kan ligge på bestemte arealer. Lavbundsprojekter skal ligge, hvor den kulstofrige lavbundsjord er, mens kvælstofvådområder etableres i ådale. Udover at disse projekttyper har høj effekt, har de også den fordel, at de ofte giver mulighed for at skabe sammenhængende naturområder.
- **2. prioritet. Projekter på den høje jord:** Der er foretaget en dataanalyse for at finde de arealer, hvor en udtagning giver størst kvælstofeffekt (retentionskortet), og hvor der samtidig er mange synergieffekter. Bl.a. er der set på synergier i form af mulighed for at skabe god natur eller at beskytte grundvandet.

Projekter på den høje jord kan være skovrejsning eller permanent ekstensivering, dvs. når marker tages ud af drift. Derudover kan det være etablering af minivådområder, som er små, tekniske anlæg med stor effekt på kvælstof, men færre synergieffekter end skovrejsning og ekstensivering.

Trepartens kriterier for arealudpegning kan findes **her**.

5. Hvilke projekter indgår i omlægningsplanen?

I løbet af arbejdet har det vist sig, at omlægningsplanens mål om reduktion af kvælstof kan nås alene ved 1. prioritetsprojekter. Derfor indeholder omlægningsplanen primært vådområdeprojekter og lavbundsprojekter.

Der indgår dog nogle projekter på den høje jord i omlægningsplanen i 2025. Det gælder både ekstensivering, skovrejsning og minivådområder. Det er de projekter, hvor der er lodsejeropbakning, og som allerede er i gang, fx hvor lodsejer har fået tilskud til et minivådområde eller et skovrejsningsprojekt.

Enkelte skitseprojekter med skovrejsning og ekstensivering er tegnet ind, på baggrund af den beskrevne dataanalyse, men der er "slukket for" dem, så de ikke indgår i omlægningsplanen i 2025. Hvis nogle af de andre projekter viser sig fx at have en lavere effekt end beregnet, kan treparten løbende "tænde for" disse projekter.

I tabellen nedenfor fremgår en oversigt over projekterne i omlægningsplanen. Udover projekterne er der også udpeget naturpotentialer, hvilket beskrives i afsnit 7.

Tabel 2. Projekter i omlægningsplanen 2025

	Antal projekter	Kvælstof	Areal
I alt	118	306 ton	5.043 ha
Vådområdeprojekter	70	246 ton	2.892 ha
Lavbundsprojekter	12	35 ton	890 ha
Skovrejsning	15	12 ton	723 ha (heraf indtil videre 209 ha urørt skov)
Ekstensivering	11	4 ton	264 ha
Minivådområder	9	4 ton	10 ha
Øvrige (dækker fjernelse af pumpelag)	1	5 ton	264 ha

Omlægningsplanen har en vis robusthed, idet der er peget på projekter, der i alt giver en reduktion på ca. 300 ton kvælstof. Det ligger et stykke over det samlede behov på ca. 250 ton. Dertil kommer spildevandsindsatsen, jf. afsnit 8.

Udover lavbundsprojekterne kan andre projekter også indeholde kulstofrige lavbundsjord. I alt indgår 1.390 ha lavbundsjord i projekterne i omlægningsplanen.

Omlægningsplanen er dynamisk og indeholder flere usikkerheder. De væsentligste usikkerheder skitseres her:

- Der er en stor usikkerhed i forhold til, hvilke lodsejere der vil indgå i projekterne. Det bliver vi meget klogere på over de kommende måneder og år.
- Vådområderne forventes generelt at have en lavere kvælstofreduktion pr. ha, end den beregning der er i MARS (dvs. at MARS forventeligt overestimerer effekten).
- Grundet den snævre tidsplan har det ikke være muligt arealmæssigt at afgrænse alle projekter præcist. Når projekterne skal i realisering, vil afgrænsningerne præciseres. Der er en forventning om, at flere projekter i den forbindelse vil blive udvidet arealmæssigt.

Treparten vil løbende justere i omlægningsplanen, når vi bliver klogere på projekternes effekter, de enkelte lodsejeres ønsker og muligheder mv.

6. Hvordan er lodsejerne blevet inddraget?

Treparten har udarbejdet en strategi for kommunikation og lodsejerinddragelse, som indeholder følgende **principper**:

- **Lodsejer først:** Omlægningen foregår på konkrete lodsejeres jord, og derfor skal lodsejerne informeres før offentligheden.
- **Fortrolighed:** Der er fortrolighed om arbejdet i den lokale trepart.
- **Fokus på kommunikation:** Der er en stor offentlig debat om den grønne trepart. Derfor er det vigtigt, at personer, der er involveret i arbejdet, også fortæller om det, så den offentlige debat hviler på et faktabaseret grundlag.
- **Trepartens projekter:** Den fælles fortælling er, at projekterne ikke blot er kommunernes, men at de hhv. følger af trepartens arbejde, eller er godkendt af treparten.

- **Metodefrihed:** Kommunerne kan have forskellige betingelser og behov, hvorfor der er metodefrihed kommunerne imellem i forhold til, hvordan de griber kommunikationen an.

Med den grønne trepart er samarbejdet mellem kommunerne og landboforeningerne styrket. Det har medført et større fællesskab om kommunikation til lodsejere, hvilket vurderes at være meget positivt. Det gælder bl.a. lodsejermøder og lodsejerbreve.

Undervejs i udarbejdelsen af omlægningsplanen har kommunerne grebet arbejdet med lodsejerinddragelse forskelligt an. Nogle kommuner har afholdt store, åbne lodsejermøder. Andre har sendt breve ud til alle lodsejere med mulighed for at melde arealer ind. Kommunerne har været fælles om at prioritere tilgængelighed og hurtige svartider, når lodsejere har henvendt sig. Ligeledes har udtagningskonsulenterne fra SEGES rådgivet lodsejere om bl.a. økonomi og støtteordninger.

Senest har alle kommuner i samarbejde med landboforeningerne sendt et brev ud til de lodsejere, som har fået udpeget areal i omlægningsplanen. Det er sket for at sikre sig, at ingen lodsejer skal se sin jord udpeget i en omlægningsplan, før de selv er blevet informeret.

I omlægningsplanen er det for hvert skitseprojekt noteret, om der har været lodsejerdialog:

- 'Uden lodsejerdialog': Der har ikke været anden inddragelse af lodsejere, end det brev der er sendt ud.
- 'Delvis lodsejerdialog': Fx tilkendegivelse fra nogle lodsejere, at de gerne vil være med eller anden dialog med lodsejere.
- 'Med lodsejerdialog': Fx møder om det konkrete projekt med alle berørte lodsejere.

De ovenstående kategorier gælder fra det tidspunkt, hvor omlægningsplanen er godkendt i den lokale trepart.

I de kommende år igangsættes en række projekter med omlægning af landbrugsjord. Projekterne skal efter planen være gennemført senest i 2030. Lodsejerne vil blive inddraget i udformningen af de konkrete projekter, bl.a. med lodsejermøder, inden forundersøgelser eller projekter igangsættes.

Trepartens strategi for kommunikation og lodsejerinddragelse kan læses [her](#).

7. Hvordan indgår natur i omlægningsplanen?

Den Lokale Trepart for Horsens Fjord har aftalt at arbejde for at identificere arealer inden for omlægningsindsatsen, som har potentiale for at bidrage til beskyttet natur, og hvor muligt også til strengt beskyttet natur.

I omlægningsplanen indgår tre arealer med potentiale for på den lange bane at blive store, sammenhængende naturområder. I alt er der udpeget ca. 5.500 ha naturpotentiale. Arealerne med naturpotentiale lapper i høj grad over med igangværende projekter og skitseprojekter, bl.a. vådområder og skov, samt eksisterende natur. Arealerne breder sig dog længere ud og viser også, hvordan forskellige projekter hænger sammen.

Arealerne er ikke "projekter" på samme måde som de øvrige indtegninger. De har en længere tidshorisont, som vil forløbe i flere etaper. Økonomien er også anderledes i forhold til andre projekter. Der kan dog være mulighed for at søge fonde om støtte til naturprojekter. Det er centralt for projekternes realiserbarhed, at der er finansiering bag projekterne. Det betyder, at der foreligger en skitse af projektet, og at finansiering er sandsynliggjort, når der indledes lodsejerdialog.

Med indtegningen af de tre naturpotentialer har treparten taget et første skridt i arbejdet med natur via omlægningsplanen. Det er dog ikke et fuldstændigt billede af naturpotentialer i området.

Treparten er indstillet på også fremadrettet at arbejde videre med naturpotentialer, biodiversitet, skovrejsning bl.a. urørt skov, og naturopretning inden for de rammer der bliver givet fra Ministeriet for Grøn Trepert mv.

Derudover er det en opfordring fra treparten, at der indtænkes natur og biodiversitet i de øvrige projekter, og at der gøres en indsats for at beskytte naturen. Flere af de indtegnede projekter i omlægningsplanen ligger oven i arealer med beskyttet natur. Når projekterne skal realiseres, vil der være en vurdering af de enkelte naturområder, herunder hvor værdifuld naturen er, og hvilke muligheder der er for at beskytte naturen.

8. Hvordan indgår spildevand i omlægningsplanen?

I april 2025 indgik partierne bag *Aftale om Implementering af et Grønt Danmark* en aftale om at nedbringe udledningen af kvælstof fra spildevand til 16 fjorde og kystvande. Ifølge aftalen skal reduktionerne gennemføres inden udgangen af 2027, ved at der stilles strengere krav til, hvordan spildevandsselskaberne renser spildevand.

En del af aftalen er at reducere udledningen af kvælstof fra spildevand til Horsens Indre Fjord. Ifølge aftalen skal kvælstofudledningen i Horsens Indre Fjord og Seden Strand (Odense Fjord) tilsammen reduceres med 30 ton. Der er dog endnu ikke fastlagt en fordeling af de 30 ton mellem de to fjorde.

Spildevandindsatsen kommer til at indgå i omlægningsplanen, så snart der foreligger et tal for Horsens indre Fjord. Dette vil forventeligt ske i første halvdel af 2026.

9. Hvad er næste skridt?

Efter byrådenes principvedtagelse af omlægningsplanen har den lokale trepart ansvar for at følge op på implementeringen af planen og holde den opdateret med ny viden og projekter.

De nærmere rammer for det arbejde skal fastlægges i aftaler mellem KL og Ministeriet for Grøn Trepert med inddragelse af Landbrug & Fødevarer samt Danmarks Naturfredningsforening.

Som beskrevet i afsnit 7 er det forventningen, at treparten i 2026 også vil bruge meget tid på at arbejde videre med naturpotentialer.

Realisering af projekter bliver den store opgave for 2026 og frem. Omlægningsplanen består primært af vådområdeprojekter og lavbundsprojekter, som skal igangsættes. Disse virkemidler er kendetegnet ved, at det ofte er kommunerne eller Naturstyrelsen, der driver projekterne. En stor del af initiativet ligger derfor hos kommunerne, der aftaler med Naturstyrelsen, hvilke projekter de gennemfører. Et projekt opstartes med en forundersøgelse, og hvis denne viser positivt resultat, er der efterfølgende en realiseringsfase.

Derudover vil kommunerne løbende behandle ansøgninger fra lodsejere til de projekter, som de selv kan gennemføre, herunder ekstensivering, skovrejsning og minivådområder.

Det er vores forhåbning, at mange lodsejere vil se positivt på at indgå i et samarbejde om mulighederne på deres jorde og en arealomlægning til gavn for vandmiljøet, klimaet og naturen samt en fremtidssikret landbrugsproduktion.